

MUISTIO

Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajien SUP-kustannusvastuun toteuttamisen seurantaryhmän kokous 4/2024

Aika: torstai 21.11.2024 klo 14:00–16:00

Paikka: Sali 5, Eteläesplanadi 4, Helsinki / Teams

Osallistujat

Paikalla:

Lemmelä Eini (pj.) YM

Blauberg Tarja-Riitta YM

Teams:

Aunola Tuomo, Pirkanmaan ELY-keskus

Granholm Maria, Rovaniemen kaupunki

Hanni Eeva, Sumi Oy

Ikonen Jennika, KEHA-keskus

Innala Tuulia, Suomen Kuntaliitto ry

Jokela Eija, Suomen Pakkaustuottajat Oy

Jokinen Lassi, Tampereen kaupunki

Kolehmainen Milla (sihteeri), Pirkanmaan ELY-keskus

Moilanen Jari, Jyväskylän kaupunki

Nurminen Pasi, Suomen Palautuspakkaus Oy

Peltola Sanna, Suomen Pakkaustuottajat Oy

Sinkkonen, Jarno Lidl Suomi

Tanskanen, Juha-Heikki Rinki Oy

Tsupari Pekka Suomen, SUP-Tuottajayhteisö Oy

Turunen Marko, Rinki Oy

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Eini Lemmelä avasi kokouksen klo 14.02.

Hyväksyttiin esityslista.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Tuulia Innala oli tehnyt muutosehdotuksia muistioon, jonka jälkeen Eini Lemmelä oli vielä tehnyt pienen korjauksen. Kokouksessa tehtiin vielä kaksi lisäysehdotusta (SUP-tuottajayhteisön lisääminen koostumusselvityksen sopijaosapuoleksi ja maininta siitä, että tuottajien kannalta kuntien ilmoittamien tietojen oikeellisuus on tärkeää). Hyväksyttiin muistio Tuulian ja Einin muokkauksin ja kokouksessa ehdotetuin lisäyksiin.

3. Uusien jäsenten esittäytyminen

Helsingin kaupungin jäsen ja varajäsen vaihtuneet. Helsingin kaupungin uusi jäsen on Eveliina Niittyniemi ja varajäsen Toni Paakkunainen. Kumpikaan ei ollut paikalla tässä kokouksessa.

4. Kustannusten seuranta ja roskaantumisen ehkäisemisen käytännöt kunnissa

Lassi Jokinen esitteli Tampereen kaupungin tietojen keräämistä. Hän kertoi, että kustannuksista joudutaan tekemään arviota ja hallinnollista kuluja lasketaan mukaan.

Keskusteltiin siitä, voiko päiväkodin pihojen siivouksen laskea kuluihin. Pihoja käyttävät myös ulkopuoliset päiväkodin aukiolojen ulkopuolella. Kiinteistöille kuuluu yleiset kulkuväylät, joita siivotaan. Jos päiväkodin pihaan pääsee vapaasti, se on yleinen alue. Kunnassa pitäisi olla ymmärrys, mitkä päiväkodit ovat tällaisia, joihin pääsee vapaasti. Todettiin, että tätä on tarkennettava jatkossa.

Pohdittiin ohjeistuksien tulkinnan haasteita. Kuuluvatko laittomat kaatopaikat SUP-kustannuksiin? Kaupungin vastuulla ovat yleiset alueet ja kadunvarret. Tämä vaatii lisämäärittelyä ja ohjeistusta. Lisäksi kustannusten seurantaan liittyy paljon muita asioita, joita olisi hyvä vielä tarkemmin ohjeistaa kunnille. Nyt on tarpeen saada näkemyksiä, miten kunnissa on tulkittu ohjeistuksia. Tällä hetkellä korvausten maksu ei perustu todellisiin kustannuksiin. Yleiskuluja voidaan laskea mukaan, sillä aina suunnittelussa ja hankinnassa syntyy kuluja. Yleiskuluihin liittyen kilpailutus voi maksaa 10 000 euroa, on työnjohtoa, polttoainetta ja kalustoa, joten ei voida unohtaa yleiskulua kokonaan. Täytyy käydä vielä keskustelua, mitä näihin yleiskuluihin voidaan ottaa mukaan.

Jari Moilanen esitteli Jyväskylän katu- ja puistoalueiden kustannusten seurantaa. Vuodelta 2023 puuttuu tietoja (tilapalvelut ja liikuntapalvelut vajavaisia), mutta niihin pyritään saamaan ensi vuonna täsmennys.

Ryhmässä kiiteltiin hyvistä ideoista markkinointiin ja tiedotukseen liittyen sekä tupakkaroskisselvityksestä. Tuotiin esiin, että olisi hyvä miettiä jatkossa, miten hyviä käytäntöjä saadaan jaettua kuntakentällä, esim. tupakkaroskiksista tiedottamisen osalta.

Todettiin, että luvattomilla kaatopaikoilla on huonekaluja enemmän kuin muoviroskaa, mutta lumenkaatopaikoilla myös SUP-roskia. Avoimien päiväkotienpihojen selvittäminen voi tällä hetkellä olla vaikeaa Jyväskylässä, sillä tila- ja liikuntapalvelujen tiedot ovat vielä vajavaisia ja tiedoista puuttuu isoja yksiköitä. SUP-seurantaan kuuluvien alueiden erottaminen on helppoa katujen ja puistojen osalta, mutta kiinteistöt vaativat vielä selvittämistä.

Sovittiin, että esitykset toimitetaan Einille ja ne jaetaan ryhmälle Tiimeri-työtilan kautta.

5. Kuntien SUP-siivouskustannusten ilmoitukset

Tuomo Aunola esitteli koostetta kuntien raportoinnista. Raportointilomaketta on nyt muokattu esimerkiksi tupakkaroskisten osalta, ja sillä kerätään tietoa, kuinka monta tupakkaroskista on asennettu minäkin vuonna.

Keskusteltiin kuntien raportoinnista. Taulukossa ovat kaikki toukokuun loppuun mennessä ilmoituksen lähettäneet kunnat. Kuntien ilmoittamat kustannukset ovat korkeampia kuin asukaskohtaisella kustannuksella laskettu määrä. Korvaus painottaa roska-astiakeräystä enemmän kuin maasta keräämistä, mutta kuntien ilmoitusten perusteella kustannuksia muodostuisi suunnilleen yhtä paljon molemmista toimista. Tämä antaa osviittaa, että nykyinen asetukseen kirjattu kustannusjako on vinoutunut näiden osalta.

Kuntakorvauspäätös on valmisteilla ja seurantatietoihin on saatu marraskuussa vielä täydennystä tuottajayhteisöiltä. Todennäköisesti päätös tulee tänä vuonna. Päätöksessä on kerrottu kuinka paljon kukakin maksaa ja kuinka paljon kukakin saa. Korvaukset voidaan tilittää kunnille vasta kun päätös on lainvoimainen. Päätöksellä on 30 päivän valitusaika ja kun päätös saa lainvoiman, laskutus lähtee liikkeelle. KEHA-keskus hoitaa laskutuksen, perii rahat tuottajilta ja tilittää kunnille. Maksuehto on 21 päivää tuottajayhteisöille. Heti kun korvaukset on saatu perittyä tuottajilta, ne maksetaan kunnille. KEHAN päässä pyritään valmistautumaan niin, että prosessi sujuu jouhevasti. Todennäköisesti rahoja ei pystytä maksamaan vuoden 2024 loppuun mennessä. Päätöksen viivästyminen johtunee ensikertalaisuudesta. Jatkossa prosessi on todennäköisesti nopeampi.

Nyt tehdään yksi päätös, joka sisältää sekä keräys-, siivous- että tupakkaroskisten hankinnan ja neuvonnan ja tiedottamisen korvaukset. Keskusteltiin, että voisivatko nämä olla eri päätöksellä, koska tupakkaroskiskustannukset kohdistuvat yhteen tuottajayhteisöön. Tulisi pohtia korvausprosessia, mikä on tarkoituksenmukaista ja minkälaisia riskejä voi tulla vastaan, kun samaan laskuun yhdistetään erilaisia korvausperusteita. Se, että tupakkatuotteisiin liittyen maksetaan kuntien todellisten kustannuksien mukaan, voi altistaa päätöksen valitukselle vain siltä osin. Ympäristöministeriön puolelta kommentoitiin, että voidaan selvittää, onko lainsäädännössä jotakin, joka estää tekemästä erillisiä päätöksiä. Tämän vuoden osalta erottamismahdollisuutta voidaan selvittää PirELYN puolelta. Jätelaissa mainitaan päätöksen tekemisestä ja siitä saa käsityksen, että kyseessä on yksi päätös. YM:n juristien kanssa voidaan katsoa, voisivatko olla erilliset päätökset.

Tuulia Innala on myös muistuttanut kuntia ilmoittamaan ensi vuonna kustannuksiaan.

Tuomon esittelemä taulukko voidaan jakaa ryhmälle myös Excelinä. Varmistetaan ensin, onko taulukko julkista tietoa.

6. Koostumusselvityshankkeen tilanne ja valmistumisaikataulu

Marko Turunen Rinki Oy:stä esitteli koostumusselvityshanketta. Rinki koordinoi koostumusselvitystä tuottajayhteisöjen puolesta.

Keskusteltiin, voidaanko vuoden 2024 syksyyn ajoitetut Helsingin ja Turun näytteenotot ja koostumustutkimukset siirtää vuoden päähän alkusyksyyn 2025, jotta saadaan menetelmäohjeen mukainen näytteenotto tehtyä. Pohdittiin vaikuttaako syys-lokakuun ajankohta näytteenottoon ja tutkimukseen roskien määrän osalta. Tänä vuonna viimeinen tutkimusnäytteiden keräys on tehty lokakuun lopussa. Helsingissä ja Vaasassa esim. säättilanne on myös erilainen ja Helsingissä näytteenotto voidaan tehdä syksymmällä, mutta marraskuu olisi ollut liian myöhäinen ajankohta. Jotta saadaan edustavat ja menetelmän mukaiset näytteet, on järkevää siirtää ne ensi vuodelle. Myös YM:n puolesta muutos sopii ja on järkevää selvityksen luotettavuuden kannalta.

PirELY:lle on lähetetty kysymyksiä epävarmojen SUP-roskajakeiden osalta ja niistä on tarkoitus keskustella erillisessä palaverissa. Jotkin roskat ovat haastavia ja epäselvyyttä varmasti jää joidenkin osalta. Pyritään pienentämään epäselvien roskien joukkoa. Kaikille osapuolille on hyvä raportoida, jos muutoksia tulee ja epäselviin jäävistä roskista tehdään kuvaukset. Aiemmin on jo tehty työtä eri tahojen kanssa ja määritelty markkinoille saatettavien tuotteiden osalta kuuluvatko ne SUPiin vai ei. Jako löytyy Ringin sivuilta. Nämä nyt kyseessä olevat määritelmät ovat hieman eri asia ja pohdittiin, kuuluvatko ne PirELY:n linjattaviksi, kun kyse on roskien tunnistamisesta. Ainakin YM:ltä olisi hyvä saada mielipide haastavien roskien osalta. Erityisesti yksittäin myytävät ja monipakkauksissa myytävät tuotteet on mahdotonta erottaa roskien seasta ja näiden osalta on hyvä päättää etukäteen, miten suhtaudutaan koostumusselvityksessä. Pohdittiin, voidaanko pyytää Tommi Kaartinen FCG:ltä arviointiin mukaan.

7. Tiedot kerättyjen ja siivottujen tupakantumppien määrästä EU-raportointia varten

Tuomo kertoi tupakantumppien EU-raportoinnista. Suomen on raportoitava kerätyt ja siivotut tupakantumppit EU:lle ensi vuonna. Tuottajayhteisöllä ei ole velvollisuutta kerätä näitä tietoja, mutta jollain tavalla tämä tieto on saatava raportointia varten. Koostumusselvityksestä saadaan prosenttiosuudet ja on tehtävä arvio koko maan tiedoista. Onko mistään saatavana punnitustietoa näistä jätteistä?

Pohdittiin, millä tavalla tupakantumpeista nyt kerätään tietoa. Koostumusselvityksen pohjalta roska-astioihin kerättyjen ja maasta siivottujen roskien osalta on tiedossa tumppien massaosuus ja maasta siivottujen osalta myös kpl-määräinen osuus, mutta kuntien keräämät ja siivoamat kokonaisroskamäärät eivät. Arviointia voisi tehdä markkinoille saatettujen määrien avulla (kpl, paino). Se tiedetään, kuinka paljon tulee markkinoille ja mikä on tupakan paino. Koostumusselvityksen perusteella voidaan laskea, mikä on tumppien osuus tutkituissa roskissa, mutta siitä ei ole tietoa, kuinka paljon roskaa ja tumppeja kerätään määrällisesti yhteensä. Vuoden 2022 koostumustutkimuksessa sekä roska-astiasta kerätyistä että maasta poimituista roskista tutkittiin sekä paino-, tilavuus- että kappalemäärätiedot. Ne eivät näy julkaistussa raportissa, koska painotietoa ei valittu koostumusjaon pohjatiedoksi. Tiedot saa tarvittaessa Kuntaliitosta. Lisäksi rantaroskatutkimuksista voisi saada osviittaa siitä, kuinka paljon tumppeja vielä jää maahan keräämättä. Käytiin vielä keskustelua, miten tupakkaroskia seurataan.

Tuomolla ei ole tietoa, mitä raportoitavilla tiedoilla tehdään vai raportoidaanko ne vain tilastointia varten. Ensimmäisellä kerralla raportointi tehdään mahdollisimman kevyesti ja katsotaan sitten, tarvitaanko lisätoimia.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Kevään kokousten ajankohtien sopiminen

- 1. kokous ke 12.2. klo 13
- 2. kokous ti 27.5. klo 13